

Текст кваліфікаційної випускної роботи має відповідати таким основним показникам:

- унікальність – відсоткове співвідношення тексту до загального обсягу матеріалу на основі співпадіння / збігу з іншими публікаціями;
- оригінальність – кількісне співвідношення авторського тексту до всього загального тексту роботи;
- наукова обґрунтованість – переконливість, достатня підтвердженість фактами, цитатами, покликаннями, кількісними доказами тощо певної науки;
- практична значущість – реально визначена користь для певної практичної діяльності, можливість її використання.

Список посилань

1. Закону України «Про освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18?lang=uk#n13>
2. Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language. New York ; Toronto ; London ; Sidney ; Auckland : Gramercy Books, 1996. 1693 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-113>

ПРО ДЕЯКІ БАЗОВІ СКЛАДОВІ, НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ «ДОБРОЧЕСНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ» У НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Лабуткіна Т. В.

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри кібербезпеки та комп'ютерно-інтегрованих
технологій фізико-технічного факультету
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Пропозиція назвати цю публікацію «есе» надає можливість аналізувати проблему дотримання доброчесності у науковій діяльності, викладаючи думки не структуруючи їх суворо за класичними схемами наукової роботи, представляючи їх у формі довільної прозової композиції, розглядати проблему у зручній послідовності, спираючись на думки фахівців та досвід наукової спільноти (у тому числі, на різноманіття думок авторів колективної монографії [1], на аналіз

проблематики, представлений в роботі [2]). Розгляд питання дотримання принципів і норм доброчесності тут буде концентровано на науковій сфері, хоч вочевидь, якщо говорити про академічну спільноту, доброчесність у науковій і навчальній діяльності тісно пов'язані між собою. Зокрема, акцент буде зроблено на низку глибинних, частково суто «психологічних» факторів, які створюють ментальну основу доброчесної поведінки особистості.

Доброчесність людини завжди має підґрунтям систему внутрішніх і зовнішніх правил і норм, на цю думку, цитуючи Іммануїла Канта, спирається в своєму аналізі питання доброчесності у різних аспектах діяльності вищого навчального закладу університету С.Курбатов в розділі «Зорне небо академічної доброчесності» монографії [1] (с. 31–42). Внутрішні правила і норми поведінки особистості в основі своєї спираються на сформовані в неї духовні якості (тут важливі – чесність, відповідальність, здатність до самооцінки і прагнення досягти самоповаги на основі цієї оцінки, тощо). Подивимося на трошки вищий рівень сформованих духовних якостей стосовно природного застосування норм доброчесності в науковій діяльності в ракурсі того, що дотримання цих норм буде приносити особистості психологічне задоволення і радість. Виділимо декілька факторів, які цьому сприяють.

На початок буду апелювати до більш вузької аудиторії – до досвіду науковців, які проводили прикладне математичне дослідження, що містило розробку суто математичної (або імітаційної) моделі об'єкту (наприклад, в наукових дослідженнях в галузі природничих або технічних дисциплін). Багато з нас мають згадку про велике задоволення, захоплення (можливе поетичне порівняння – відчуття маленького «чуда»), коли математична модель (за умови її адекватності реальному об'єкту) стає «розумнішою» за тебе, показує якийсь «прихований ефект» поведінки об'єкту (його «відклику» на вхідні данні, на зміну параметрів), тощо. Мабуть таке ж відчуття радості і «чуда», великого задоволення відчуває іноді експериментатор, проводячи експеримент і отримавши цікавий (нехай і не глобальний) результат, який є очевидним, але далеко не завжди передбачуваним. Щось подібне (мабуть, побачивши систему у фактах, глибинних правилах їх зв'язку, тощо) відчуває вчений-гуманітарій (автору есе, як «технарю» важко привести точний приклад). Так відбувається дуже не часто. Щоб було частіше – необхідно наполегливо, систематично, безперервно віддавати себе проведенню досліджень. Іноді шквал інших задач, які для науково-педагогічних працівників пов'язані безпосередньо з педагогічною діяльністю, починають суттєво відтягувати на себе час. Доречи, в часи майже повного переходу до он-лайн навчання, спричиненого трагічними причинами пандемії і

активної фази війни, у багатьох науково-педагогічних працівників на якійсь термін «просіла» наукова діяльність, тому що прагнення проводити початковий процес з екрану, не знижуючи його якості, потребувала розробки додаткових матеріалів (і це ставлення до ситуації, доречі, теж є фактом проявлення доброчесності людини).

А ще, говорячи про задоволення результатами наукової діяльності, можна привести приклад публікацій, які були тобою підготовлені, опубліковані. Проходить час, написана робота трошки «відсунута» від думок, увага змістилася від неї. А потім дивишся опублікований матеріал і матимеш дивовижні відчуття «відстороненого» читача. Іноді текст здається найвним, трошки «корявим», одразу кидаються в очі недоліки, але іноді він починає наново подобатися самому автору, буває якась частинка, яка для вже «відстороненого» погляду здається дуже хорошою («не вже ж це я написав!»). І після такого відчуття не захочеться брати чужого, або робити щось поверхнево.

Насправді, підсумок сказаного зводиться до дуже простої, знайомої, названої багатьма тези про необхідність задоволення вченого від отриманих ним результатів. Це на рівні гордості за себе, поваги до себе, і це на рівні радості від «зустрічі з чудом», якої не буде, якщо ти не додався до його створення (і це «чудо», якому справді зрадієш, має бути не вигаданим, не сфальсифікованим, не вкраденим). Якщо система правил і умов, в яких починає працювати молодий вчений, та його особиста наполеглива праця нададуть йому можливість отримувати задоволення і захоплення від своїх результатів (іноді – зовсім невеличких), то це є одним з факторів (великим фактором!), який стане запорукою доброчесної наукової діяльності людини. Але тут також варто додати, що дуже важливо, щоб молодій особистості поталанило співпрацювати з мудрим науковим керівником (керівниками), з Вчителями, які спрямують його на зустріч з науковим результатом.

І ще виділимо один фактор, який загалом грає важливу роль щодо ефективності кожного наукового дослідження, сприяє розвитку світової науки, але одночасно має надзвичайно сприятливий психологічний ефект для особистості вченого. На зараз світова вчена спільнота тісно пов'язана, активно обмінюється науковими результатами на основі застосування мережних інформаційних технологій та різних підходів до організації даних (в Україні розвиток цього питання рухається в сучасних світових трендах, за останні п'ять-шість років в цій сфері відбулася справжня «цифрова революція»). Наявність сайтів наукових видань, наукометричних бази, де представлені наукові результати і їх автори, забезпечення інтелектуальної власності публікації із застосуванням DOI, представлення вченими себе і отримання інформації про інших завдяки можливостям, наданим ORCID, тощо...

Все це створює психологічний комфорт для вченого, надає йому можливість широко представляти свої результати, забезпечує його впевненість в закріпленні його авторства на світовому рівні. Одночасно така відкритість і закріплення авторства стають потужним запобіжником не добросесної поведінки.

Тому одним з перших кроків залучення молоді до наукової діяльності має бути надання можливостей вивчення сучасних можливостей представлення своїх наукових результатів на світовому рівні і закріплення свого авторства, а також з формування вміння активно працювати з інформацією, встановлювати професійні комунікації з іншими вченими.

Список посилань

1. Академічна добросесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. С. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. С. 169.

2. Колесніков А. Академічна добросесність у українському освітньо-науковому просторі: проблеми та соціальні загрози / Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. 2019. Вип. 24. С. 122–128.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-114>

ОСОБЛИВОСТІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОСЕСНОСТІ БЕЗПОСЕРЕДНЬО НА ВИРОБНИЦТВІ

Лазарєва О. В.

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри управління земельними ресурсами

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

м. Миколаїв, Україна

Протягом 18 вересня – 18 жовтня 2023 року відбувалось підвищення кваліфікації за темою «Академічна добросесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити добросесне освітнє середовище» на базі Сумського державного університету, метою якого було вивчення основних складових освітнього середовища, а також з'ясування таких підходів, що дають зрозуміти, як співвідноситься відкрита наука та академічна добросесність, а також як застосовується платформа штучного інтелекту ChatGPT.